

MIȘCĂRI ALE ȚĂRĂNIMII DÎMBOVIȚENE ÎN ANII 1918—1921

GABRIEL MIHĂESCU

Sub presiunea marilor frământări sociale, a avântului revoluționar al clasei muncitoare, culminînd cu greva generală din octombrie 1920, regimul burghezo-moșieresc a trebuit să cedeze și să facă unele concesiuni muncitorilor și țăranilor. Înfăptuirea reformei agrare promise încă din 1917 — în urma presiunii țăranilor din tranșee¹ și de teama influenței Marii Revoluții Socialiste din Octombrie a proletariatului din Rusia, a fost rezultatul unei lupte îndelungate și permanente a țăranimii.

Presa muncitorească și democratică demasca fără cruțare abuzurile, lăcomia și samavolniciile exploatatorilor, îndemna la luptă hotărîtă pentru cucerirea libertăților cu adevărat democratice, pentru o viață mai bună și mai demnă. În acești ani de avînt revoluționar se puneau bazele alianței clasei muncitoare cu țăranimea. Deosebit de semnificativ în acest sens este apelul lansat de Partidul Socialist către țăranime cu prilejul alegerilor parlamentare din 25 mai 1920: *„Vă chemăm acum pe voi, torarăși săteni, la luptă și organizarea politică. Precum noi sîntem sătui de stăpîni, tot așa sînteți și voi sătui de boieri. Pe noi ne apasă în orașe polițiștii, pe voi la țară, jandarmii. Noi urmărîm ca toate fabricile să fie ale muncitorilor, voi ca tot pămîntul să fie al țăranilor. Ajung sutele de ani cit am dat partea noastră de muncă leneșilor de tot soiul. Dacă lipitorile care ne sug mereu nu s-au săturat încă și nu au de gînd să cadă de pe trupul țării, datori sîntem să le zmulgem noi“*². În continuarea acestui apel, țăranimea era chemată la unire cu clasa muncitoare, la formarea unui partid al lor, care să le apere interesele de clasă, să-i apere de asupra la care erau supuși de-atîta vreme:

¹ O parte din documentele folosite au fost publicate în extenso de G. Mihăescu și E. Fruchter în „Valachica” 1969, pp. 131—149, în „Studia Valachica” 1970, pp. 15—30 și 59—72 și în „Acta Valachica” 1971, pp. 28—40.

² Arh. St. jud. Dîmbovița, fondul Prefectura jud. Dîmbovița, dos. nr. 28/1920, f. 124.

„Să unim laolaltă miinile sătenilor bătătorite de coarnele plugului, cu acelea ale muncitorilor bătătorite de ciocan și mistrie și să alcătuim partidul mare al tuturor muncitorilor, țăranilor, săracilor și oropsiților, pentru izbăvirea întregului norod“³. Socialiștii explicau țăranilor nedreptatea evidentă a faptului că, în mod paradoxal, pământul nu se afla în miinile celor care-l munceau din totdeauna : „Așadar, rădăcina nedreptății stă în faptul că muncitorul de pământ n-are pământ ; că pământul e în stăpînirea celor care nu-l muncesc... Pământul țării românești trebuie să fie al vostru, al țăranilor“⁴.

Lipsa de pământ era și în județul Dimbovița o realitate. Citeva zeci de moșieri, deținători a peste o sută de moșii, au determinat țărănimea fără pământ sau cu pământ puțin să accepte condiții înrobitoare de muncă în dijmă, să accepte lucrul pe baza contractelor de învoieli agricole. Săptăminalul „Țăranul“ din 5 decembrie 1919, referindu-se la învoieli, remarca : „cu toate pedepsele prevăzute de lege, proprietarii și arendașii, lacomi de ciștig mare, n-au respectat niciodată drepturile țăranilor cînd a fost vorba de învoieli agricole“⁵. Același ziar consemna abuzurile unor proprietari și arendași din județul Dimbovița, care s-au pretat la adevărate jafuri. Astfel, moșierii și arendașii din Doicești, Izvoarele și Găiești „nu au lăsat pe niciunul din țărani învoiți pe moșiile lor să ridice porumbul pînă ce mai întii n-au plătit de fiecare pogon cîte 120—300 lei arendă“⁶. Valoarea dijmei varia în funcție de categoria moșiei (în județul Dimbovița moșiile erau clasate în trei categorii, după calitatea pământului, n.a.). Această situație a permis moșierilor și arendașilor să înșele pe țărani, care, necunoscînd în ce categorie fusese încadrată moșia, plăteau adesea dijmă mai mare decît cea corespunzătoare calității pământului.

Un mijloc de înșelare a țăranilor era și plata angajaților pentru muncile agricole sezoniere sub tarifele stabilite de Consiliul Superior al Agriculturii (cum s-a întîmplat în satele Priboiu, Crînguri și Ionești)⁷.

Aplicarea reformei agrare din anii 1918—1921 s-a realizat și în județul Dimbovița defectuos și incomplet. Din calculele Inspectoratului agricol reiese că aveau dreptul la impropietărire 46 674 de familii țărănești, din care au primit pământ numai 15 960, adică o treime.

Exproprierea a afectat moșii din 105 comune (față de 171, cîte avea județul pe atunci), fiind exceptate terenurile împădurite și livezile din zona de munte. Au existat cazuri cînd țărani au fost deposedați de loturile lor, după ce le primiseră. La 16 august 1920, Prefectura

³ Ibidem.

⁴ Ibidem, f. 110—115.

⁵ Ziarul „Țăranul“ nr. 35 din 5 decembrie 1919.

⁶ Ibidem.

⁷ Arh. St. jud. Dimbovița, fondul Inspectoratul agricol Dimbovița, dos. nr. 121/1919, f. 1—20.

cerea Consilieratului agricol să-i comunice situația locuitorilor din comuna Runcu, ca urmare a „diferendului ivit între locuitori și proprietarul I. Nicolaescu“, pentru a afla „dacă hotărîrea comisiunii locale de improprietărire din acea comună, din primăvara anului 1918, a fost pusă în executare prin punerea în posesie a locuitorilor încă de atunci și datorită căror împrejurări locuitorii au fost deposedați“⁸.

În mijlocul țărănimii dîmbovițene au activat în acești ani numeroși socialiști și comuniști, care le arătau cauzele vieții mizerabile pe care o duceau, îndemnînd și organizînd lupta împotriva moșierilor și autorităților. Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale, Poliția orașului Tîrgoviște, Prefectura și Legiunea de jandarmi au fost în permanentă stare de alarmă. Corespondența acestor autorități indică cu prisosință intensă activitate a socialiștilor și comuniștilor în rîndurile țărănimii dîmbovițene. Documentele menționează pe un lucrător de la Atelierele C.F.R. București, pe cameristul Gh. I. Ionică de la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, pe învățătorul de la Școala primară din comuna Lucieni, pe țăranul Ion Gh. Roșu din Vulcana-Băi și mulți alții, care își desfășurau activitatea în satele unde locuiau, ca : Răzvad, Bela, Vișinești, Gura-Ocniței, Ghergani, Mavrodina, Bildana, Titu, Costești, Tătărani, Ungureni, Răciu, Pucioasa etc.

Mulți țărani care lucrau la C.F.R. aduceau în satele lor manifeste, afișe și broșuri de propagandă socialistă. La unul dintre aceștia, Stelică Tudose Vasile, jandarmii au găsit 48 de exemplare din programul Partidului Socialist, afișul „Votați lista cu două ciocane, semnul P.S.“ și broșura „Scrisori către țărani“. Alții erau propagandiști activi printre consăteni. Gheorghe Buțoiu rostea „cuvinte ofensatoare la adresa guvernului spunînd că dînsul, fiind de partea socialiștilor, împărtășește ideile acestora, care sînt mai tari ca dl. general Averescu și știu cum să facă dreptate la țărani“. Alt muncitor „face propagandă printre meseriași și ceilalți locuitori din comună cu idei revoluționare“, iar Gheorghe Ion Ionică răspîndea printre locuitori idei comuniste⁹.

Mișcările țărănimii se intensifică în primăvara anului 1919, fiind semnalate la Pătroaia, Potlogenii-de-Jos, Ciupele, Morteni, Ionești, Gura-Foii, Comișani, Săteni, Sturzeni, Moroeni, Țita, Bezdead Dobra, Brănești, Potlogi, Gheboieni, Răciu, Cătunu, Bilciurești, Cojasca, Tătărăi, Cornești, Bucșani și Morteni¹⁰. Astfel, la 19 ianuarie 1919, mai mulți țărani din Potlogeni și Pătroaia atacă conacul arendașului moșiei „cu focuri de revolver“¹¹. Arendașul, Toma Valente, reclama Prefecturii că printre

⁸ Idem, fondul Prefectura jud. Dîmbovița, dos. nr. 28/1920, f. 226.

⁹ Ibidem, f. 16, 18, 21, 52, 63—64, 76—77, 85, 100, 109, 143, 151—152, 155, 157, 168.

¹⁰ Idem, dos. nr. 30/1919, f. 12, 14, 35—37, 55, 123—125, 163, 173—174, 178—179, 190—191, 207, 251—257 ; dos. nr. 21/1918—1919, f. 12, 21—23, 25—27.

¹¹ Idem, dos. 30/1919, f. 62.

atacanți se aflau : Marin Dobre Gligore, Bucur I. Mihai, Ștefan Iancu, Dobre Gligore și învățătorul Spălățeanu, care, „din svon public am aflat că... voiesc să pună mina și să ia în stăpînire moșia, cu toate cele aflate la conac“¹².

La 1 martie 1919, administratorul plășii Bogați înainta, arestați, la Prefectură, pe țărani Dumitru și Ion Ciobanu, învinuiți că au îndemnat pe locuitorii din Ciupele la revoltă, spunînd că nu li se dă pămînt și mai bine ar fi „să se facă revoltă, ca și în Rusia, contra boierilor noștri“¹³. La 17 aprilie, țărani din Ghergani distrug cu vitele întreaga recoltă a moșierului¹⁴. La Comișani, țărănimea era de asemenea agitată, refuzînd să mai respecte autoritățile, după cum reclamau preotul și directorul școlii, care afirmau : comuniștii vor să aplice principiul „tot ce e averea unuia e a tuturor“¹⁵. Din același document aflăm că țărani înarmați nu mai țineau seama de jandarmi și primar, pășunînd vitele prin semănături „fără de frică și, cînd sînt prinși, sar asupra gardienilor cimpeni, inarmați cu puști, spunînd că ei sînt stăpîni, [că] pentru asta au luptat“¹⁶.

Între 19 martie și 1 aprilie dijmașii din Săteni și Doicești au atacat conacul moșierului N. Cosăcescu, care refuza să le cedeze moșia. Proprietarul se plîngea administratorului plășii că țărani îi mai jefuiseră casa și curtea și în timpul ocupației nemțești, cu ajutorul căreia pedepsise pe răsculați. De data aceasta țărani și-au împărțit moșia pe care au început să o are : „Acum 8—10 zile au pus stăpînire cu forța pe moșie, și-au împărțit între ei loturile, iar [...] Ioniță Antohie, Stan Antohie, Ion Florea și Dobre Lăzăroiu au și arat cite o bucată : și acum nu pot să dau acele loturi altora (în dijmă, n.n.) fiindcă-i amenință“¹⁷. Drept conducători ai revoltei sînt desemnați Moise Băscianu și Ion Antohie Nedeleu — ultimul, logofăt la mina de cărbuni a lui Corbescu.

Și în comuna Potlogi sînt semnalate puternice acțiuni țărănești, iscate din cauza nejustei repartizări a pămîntului expropriat¹⁸. Alte conflicte se ivesc din cauza rechizițiilor. Alături de memorii, prin care țărani cereau să fie scutiți, se înregistrează și numeroase agitații țărănești. La 6 februarie 1919 țărani din Moroieni, Țița și Bezdead ridicau cu forța oile de la proprietari¹⁹. Locuitorii comune Dobra reclamau și

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem, f. 104.

¹⁴ Ibidem, f. 89.

¹⁵ Ibidem, f. 210.

¹⁶ Ibidem, f. 213.

¹⁷ Ibidem, f. 22—23.

¹⁸ Ibidem, f. 123—125.

¹⁹ Ibidem, f. 14.

ei prefectului că administratorul moșiei Băleni, a Ecaterinei Cantacuzino, refuzase să le înapoieze vitele luate de armata germană, care le lăsase administratorului moșiei ²⁰.

În anul 1920 acțiunile țărănești împotriva proprietarilor continuă cu mai multă intensitate. În august s-au ridicat țăranii din comuna Runcu, deposedați de pământul cu care fuseseră împrumătați. Pentru potolirea revoltei și arestarea conducătorilor, administratorul plășii Pucioasa a ordonat concentrarea a 17 jandarmi. Printre arestați a fost și Gheorghe Băărăscu. „unul din promotorii mișcării de răzvrătire din comuna Runcu” ²¹. Locuitorii din satul Țița s-au ridicat împotriva chiburului care avea în folosință 40 de pogoane de fineață, cerînd ca acestea să fie împărțite tuturor celor nevoiași. La 22 decembrie 1920 administratorul plășii Pucioasa raporta Prefecturii că, deși a căutat să mijlocească satisfacerea cererilor sătenilor, aceștia n-au voit să primească cele 15 pogoane oferite de proprietar. „stăruind în pretențiunea lor de a lua tot” ²².

În același an se mai semnaleză acțiunile locuitorilor din comuna Șotînga, care pășunează cu forța pădurile din apropierea comunei. Compania de jandarmi informa Prefectura că: „Acești locuitori, în urma propagandei, au introdus vitele lor prin pădurile din apropierea comunei cit și în pădurea d-lui judecător C. C. Deleanu. Locuitorii continuă acest abuz” ²³.

Uneori țăranii refuzau să iasă la muncă și să respecte învoielile pe care le semnaseră. O astfel de situație s-a ivit în martie 1921 în comuna Piersinari. Ministerul de Interne cerea Prefecturii să cerceteze acest caz. Întrucît proprietarul moșiei a reclamat pe Constantin P. Constantinescu care „instigă pe locuitori de a nu mai ieși la muncile de primăvară, precum nici la învoielile agricole [...] și ține în acest scop întruniri revoluționare, promițînd sătenilor că va stăruii să li se dea gratuit întreaga moșie” ²⁴.

Sînt numai cîteva aspecte care probează faptul evident că, în anii de avînt revoluționar 1918—1921, țărănimea, alături de clasa muncitoare și alte categorii sociale, și-a atestat încă o dată capacitatea ei de luptă, clasa muncitoare dovedindu-se singura forță revoluționară capabilă să conducă masele asuprașite în lupta de eliberare socială. În același timp, a reieșit clar necesitatea creării detașamentului său revoluționar — Partidul Comunist — organizatorul și conducătorul luptei tuturor forțelor democratice din România.

²⁰ Ibidem, f. 35—37.

²¹ Idem, dos. nr. 28/1920, f. 218—219.

²² Ibidem, f. 253.

²³ Ibidem, f. 80.

²⁴ Idem, dos. nr. 23/1921, f. 91.